

5779

[Indeling Toravorlezingen](#)

Torah from Around the World

*Hoe meer iemand in staat is zichzelf te vergeten -
door een levensdoel te kiezen of een ander mens lief te hebben -
hoe menselijker hij is en hoe meer hij zichzelf verwezenlijkt.*

Viktor Frankl

Sjabbat 10 november 2018 / 2 Kislev 5779, Toledot, Beresjiet/Genesis 25:18 - 28:9

Tanach blz. 48 - 55

Haftara: Misjlé / Spreuken 4:1 - 27

Tanach blz. 1421 - 1423

vertaler: Jochanan Belinfante

Commentaar: Rabbijn Bruce Kadden is rabbijn van Temple Beth El, Tacoma, Washington. Hij promoveerde op een studie over Jitschak: 'Master of Suffering: The Rabbinic Literature about Isaac'.

[Het Engelse origineel](#)

Jitschak: Waarom is deze patriarch anders dan alle andere patriarchen?

De Toralezing van deze week begint met de zin: „*We'elè toledot Jitschak ben Awraham*”, „Dit is de geschiedenis van Awrahams zoon Jitschak”. (Beresjiet/Genesis 25:19) Dit geeft aan dat de tekst zich nu zal richten op Jitschak, de tweede van de aartsvaders uit onze geschiedenis. Inderdaad, hij neemt in de verhalen van deze sidra een belangrijke plaats in.

Toch lijkt het erop dat hij nog steeds een ondergeschikte rol speelt ten opzicht van zijn vader Awraham en zijn zoon Jaäkov. In de verhalen over twee van de belangrijkste incidenten in zijn leven, de Akéda (Beresjiet 22:2; bijna-offering op het altaar, red.) en de zegening van zijn zonen (Beresjiet 27), is hij niet eens het middelpunt van het verhaal. Rabbijn W. Gunther Plaut geeft aan dat „van de drie patriarchen de persoonlijkheid van Jitschak het minst duidelijk beschreven is.” Hij is hoofdzakelijk „de brug tussen Awraham en Jaäkov, de onmisbare schakel in de keten van grootheid.” (*The Torah: A Modern Commentary*, herziene editie, uitg. URJ Press, New York, 2005, blz. 184-185.)

Hoewel het makkelijk is Jitschak en zijn rol in het bijbelse verhaal over het hoofd te zien, kunnen wij vrij veel leren van de drie aspecten uit zijn leven die hem onderscheiden, zowel van zijn vader als zijn zoon:

- Jitschak verlaat het land Israëel nooit
- hij heeft slechts één vrouw en verwekt alleen met één vrouw kinderen
- zijn naam is niet veranderd

Awraham is geboren in Ur en gaat, nadat hij in het Land Israëel is aangekomen, naar het zuiden, naar Egypte wegens ernstig gebrek aan voedsel. Hoewel Jaäkov in Israëel werd geboren, ontvlucht hij de woede van zijn broer Esav door terug te keren naar het geboorteland van zijn moeder en sterft hij uiteindelijk in Egypte. Jitschak, daarentegen, leeft zijn hele leven in het land Israëel. Feitelijk waarschuwt de Tora Jitschak twee keer dat hij het Land niet moet verlaten. Als de slaaf van Awraham voorstelt Jitschak naar het geboorteland van Awraham te brengen, in het geval dat de vrouw die hij vindt zal weigeren naar Israëel te komen, waarschuwt Awraham hem. „Je mag mijn zoon onder geen beding daarheen terugbrengen.” (Beresjiet 24:6) (Ik zou liever een sterkere vertaling van de Hebreeuwse tekst hebben: ‘Waag het niet mijn zoon daarheen terug te brengen’.) Later, wanneer Jitschak naar Gerar reist vanwege een hongersnood, waarschuwt God hem niet naar Egypte te gaan: „Vertoef in dit land, dan zal Ik je terzijde staan en je zegenen (...)”, belooft God hem. (Beresjiet 26:3)

Terwijl Awraham en Jaäkov de belichaming zijn van wat later de traditie van de zogeheten ‘Wandelende Jood’ zal worden, die een groot deel van onze geschiedenis heeft gekenmerkt, kan Jitschak worden gezien als de Jood die niet meer van plaats naar plaats hoeft te zwerven, maar één plaats ‘thuis’ zal kunnen noemen. Die plaats is Israëel, en dat maakt hem een rolmodel voor zionisten. Maar alle Joden kunnen begrijpen dat het wonen op een vaste plaats je in staat stelt te wortelen en een gevoel van thuis-zijn te ontwikkelen. Dat is niet mogelijk als men voortdurend van plaats naar plaats trekt, zoals dat tegenwoordig gewoonte is (in de Verenigde Staten, red.).

Jitschak verschilt ook van zijn vader en zijn zoon omdat hij slechts één echtgenote heeft, Rivka, en alleen met haar kinderen krijgt. Wanneer Rivka onvruchtbaar blijkt te zijn, verwekt Jitschak geen kind met de slavin van zijn vrouw, zoals Awraham deed. „Jitschak bad vurig

voor haar tot de Eeuwige.” (Beresjiet 25:21) God beantwoordt zijn smeekbede en zij worden (na twintig jaar onvruchtbaarheid, red.) vrij snel ouders van een tweeling. Jitschaks trouw en toewijding aan Rivka zijn bewonderenswaardig, in het bijzonder in een cultuur die de mannen aanspoorde meer echtgenoten te nemen en zo veel mogelijk kroost te verwekken, koste wat kost. Hij dient niet alleen als voorbeeld voor paren die bij elkaar blijven ook al kunnen zij geen kinderen krijgen, maar voor elke man of vrouw die toegewijd blijft aan zijn of haar partner, ongeacht bijzondere uitdagingen.

Het derde bijzondere feit in Jitschaks leven is dat zijn naam niet wordt veranderd. Terwijl Awram Awraham wordt en Jaäkov Jisraëel, waarbij de nieuwe namen symbool zijn van belangrijke veranderingen in hun leven, blijft Jitschak Jitschak. Eén reden waarom zijn naam niet veranderd wordt is dat God hem zijn naam geeft: „Nee, je vrouw Sara zal je een zoon baren, die je Jitschak moet noemen.” (Beresjiet 17:19) Zijn naam betekent „hij zal lachen”, een weergave van Awrahams reactie als hij hoort dat hij en Sara ouders zullen worden op zo’n hoge leeftijd. (Beresjiet 17:17) Maar het feit dat Jitschak Jitschak blijft lijkt ook een zekere stabiliteit en gelijkmatigheid in karakter te betekenen. Awraham en Jaäkov moesten bijzondere veranderingen ondergaan in hun leven om de personen te worden die zij moesten zijn. Jitschak daarentegen had een dergelijke verandering niet nodig. Hij had zijn gehele leven hetzelfde karakter en dezelfde eigenheid.

Wat kunnen wij doen met deze drie verschillen tussen Jitschak aan de ene kant en zijn vader Awraham en zoon Jaäkov aan de andere? Het is alsof Awraham en Jaäkov staan voor de werkelijkheid van dit leven: het zwerven van plaats naar plaats zonder een plaats om 'thuis' te kunnen noemen; de noodzaak om jezelf opnieuw uit te vinden vanwege de uitdagingen waarmee je te maken krijgt; de moeilijkheid van het leven wanneer je geen kinderen kunt krijgen of andere slagen van het lot moet ondergaan. Awraham en Jaäkov staan voor deze wereld, voor de uitdagingen als individu en als volk, het leven met al zijn onvolkomenheid.

Jitschak daarentegen vertegenwoordigt het ideaal, de messiaanse wereld die wij nastreven te verwerkelijken: een persoon of een volk met een plaats die je ‘thuis’ noemt; de mogelijkheid om tegenover jezelf/onzelfwaarachtig te zijn en zonder de noodzaak jezelf te herontdekken omdat er omstandigheden zijn die buiten jouw controle liggen; de vaardigheid om aan iemand trouw te blijven en loyaal aan deze persoon. Temidden van alle uitdagingen van de Jisraëlieten in de oude wereld en temidden van de al te echt uitdagende verhalen van Awraham en Jaäkov, biedt de Tora een glimp van hoe het zal zijn op een dag dat wij onze uitdagingen overwonnen hebben en kunnen leven waar wij willen leven en echt kunnen zijn wie we zijn.

De rabbijnen refereren aan Jitschak als ‘meester van het lijden’ (Beresjiet Rabba94:5) vanwege zijn vermogen om zijn vele beproevingen - van de Akeda tot aan het verlies van zijn gezichtsvermogen op zijn oude dag – te doorstaan. Zijn vermogen deze uitdagingen te boven te komen kan ons inspireren om de vele uitdagingen waar wij voor staan te boven te komen. Dan kunnen wij een wereld creëren waarin de idealen uit Jitschaks levenwerkelijkheid kunnen worden.